

KU LEUVEN

CTO

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

**Leer
punt**

VITAMINE T³: TAALTRAJECTEN IN DE PRAKTIJK – WAT EN HOE?

Netwerkevent Leerpunt

elea.boudart@kuleuven.be | cteno.be

CENTRUM VOOR TAAL EN ONDERWIJS

[START](#) [ONDERZOEK](#) [PROFESSIONALISERING](#) [MATERIALEN](#) [OVER HET CTO](#)

WELKOM BIJ HET CENTRUM VOOR TAAL EN ONDERWIJS

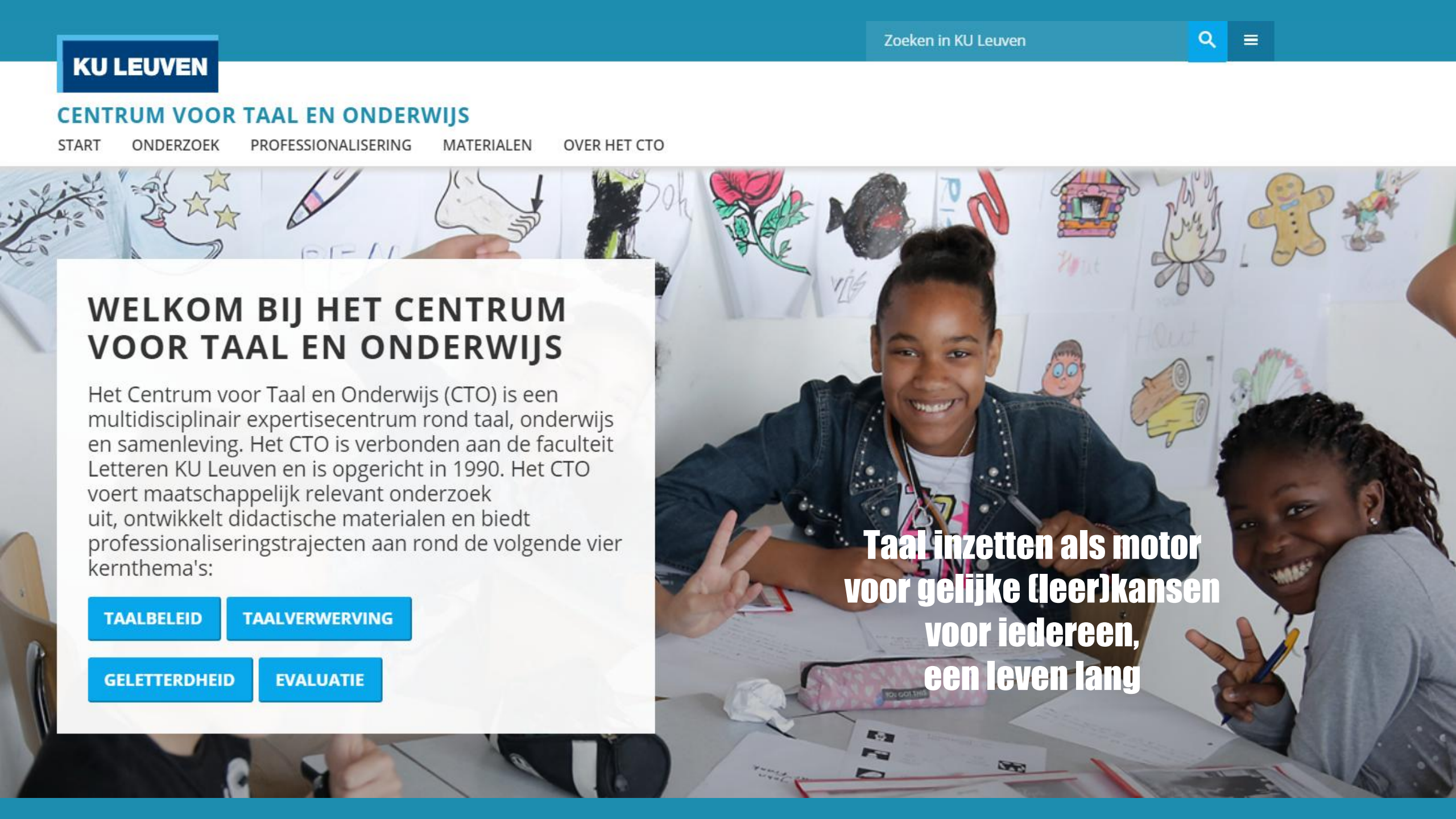
Het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) is een multidisciplinair expertisecentrum rond taal, onderwijs en samenleving. Het CTO is verbonden aan de faculteit Letteren KU Leuven en is opgericht in 1990. Het CTO voert maatschappelijk relevant onderzoek uit, ontwikkelt didactische materialen en biedt professionaliseringstrajecten aan rond de volgende vier kernthema's:

TAALBELEID

TAALVERWERVING

GELETTERDHEID

EVALUATIE

**Taal inzetten als motor
voor gelijke (leer)kansen
voor iedereen,
een leven lang**

Taalrijk, kansrijk...

ruzie maken met broertjes of
zusjes, instructies begrijpen
tijdens de voetballes, een
verhaaltje lezen voor het
slapengaan...

Luisteren naar de uitleg over
de Romeinen tijdens
ori
e

oceanen;
een rollenspel in de
huishoek...

leren van, over en in taal

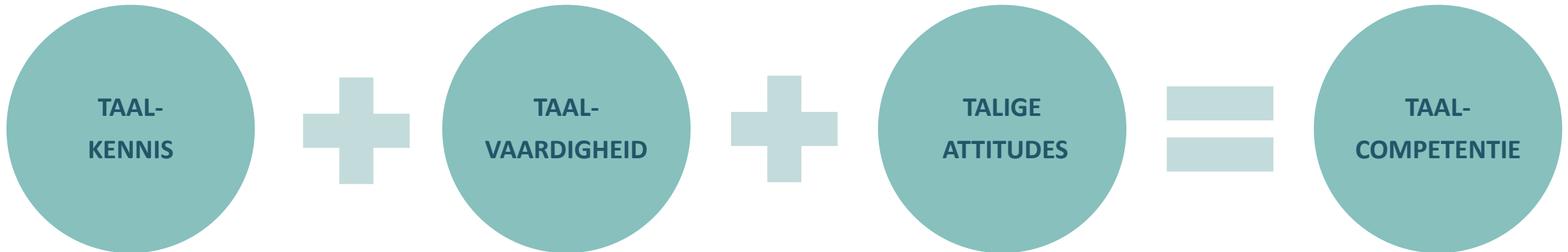

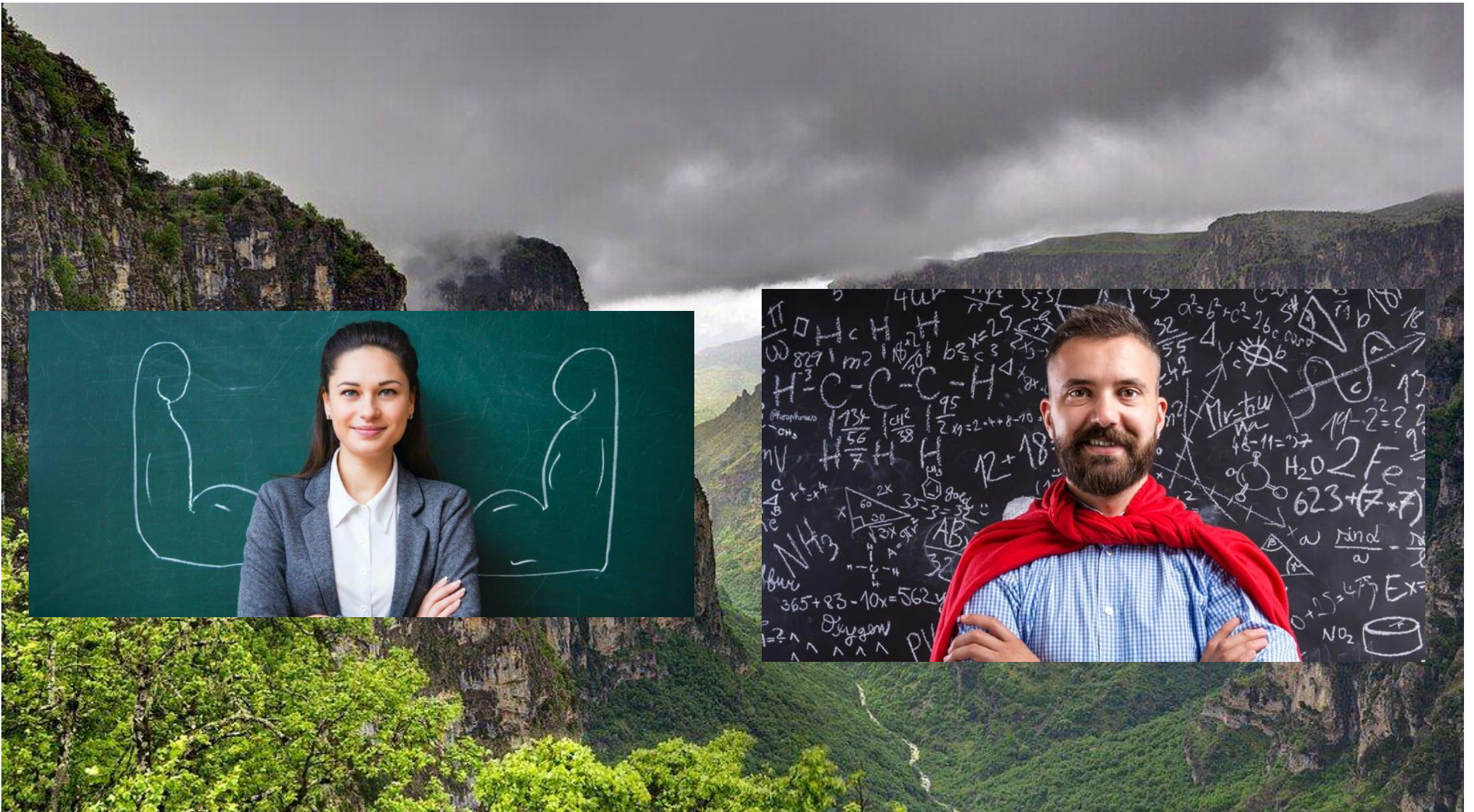
**Taal als sleutel tot succes
op school en in de samenleving...**

Taalcompententie als sleutelcompetentie

= Het geheel van talige kennis, vaardigheden en attitudes die nodig zijn om gesproken en/of geschreven teksten te begrijpen, maar ook om ze te gebruiken, zodat je volwaardig kunt deelnemen aan de maatschappij. Of: leerlingen zijn taalcompetent als ze kennis, vaardigheden en attitudes op een geïntegreerde manier kunnen gebruiken om doelen te bereiken die voor hen belangrijk en relevant zijn.

Uitgangspunt: taalontwikkeling is complex

Hamza

15 maanden: eerste contacten met het Nederlands (opvang)

6 jaar: schooltaalontwikkeling is nog volop bezig

2,5 jaar: opstart in Nederlandstalig onderwijs

Olena

10 jaar: eerste contacten met het Nederlands (lagere school)

16 jaar: schooltaalontwikkeling is nog volop bezig

12 jaar: start secundaire school in het Nederlands

Hoe leer je een taal?

Wat weten we uit onderzoek naar taalverwerving?

KRASHEN

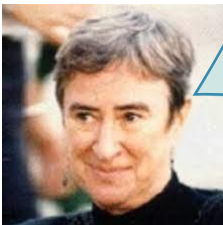
Taalleerders verwerven een tweede taal het meest effectief als ze worden blootgesteld aan **BEGRIJPELIJKE EN BETEKENISVOLLE INPUT**, waardoor ze de taal op een natuurlijke manier kunnen leren.

LONG

Taal wordt het best verworven door in **INTERACTIE** te gaan met anderen waarbij je **ONDERHANDELT** over de **BETEKENIS**. Leerlingen verbeteren hun taalvaardigheid wanneer ze deelnemen aan gesprekken waarin ze moeten **SAMENWERKEN** met hun gesprekspartners om wederzijds begrip te verzekeren. Af en toe aandacht besteden aan de vorm is ook belangrijk.

SWAIN

Als taalleerders de taal zelf **ACTIEF PRODUCEREN**, verwerken ze de taal op een dieper niveau. Door te spreken of te schrijven kunnen leerlingen hiaten of tekortkomingen in hun taalkennis opmerken. Hierdoor worden ze zich beter bewust van taalstructuren gaan ze op zoek naar manieren om deze hiaten in hun begrip op te vullen.

Taalverwerving is niet alleen een individuele, interne cognitieve activiteit, maar ook een sociaal en interactief proces. Belang van **SOCIO-EMOTIONELE FACTOREN** en **MOTIVATIE** bij het leren van een taal.

Een taalbeleid in elke school

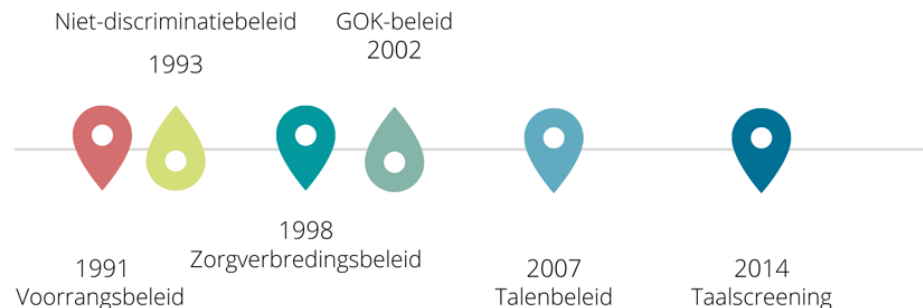
“We willen in Vlaanderen **goed talenonderwijs** voor de taalvaardige leerlingen – waarmee die zo ver mogelijk kunnen springen – en **sterk talenonderwijs** voor de minder taalvaardigen – waarmee die over een hoge basislat geraken. Dat is nodig als het onderwijs zowel wil bijdragen **tot minder ongelijkheid** tussen kinderen als tot onze eigen en **internationale ambities inzake taalvaardigheid.**”

(Vandenbroucke, 2007)

We zetten meer dan ooit in op taal ...

“Het niveau van het Nederlands moet omhoog bij alle leerlingen. Dat is onmisbaar voor gelijke en eerlijke kansen van kinderen en jongeren. Daarom ondersteunen we scholen inhoudelijk én financieel bij een sterk taalbeleid Nederlands voor alle leerlingen.”

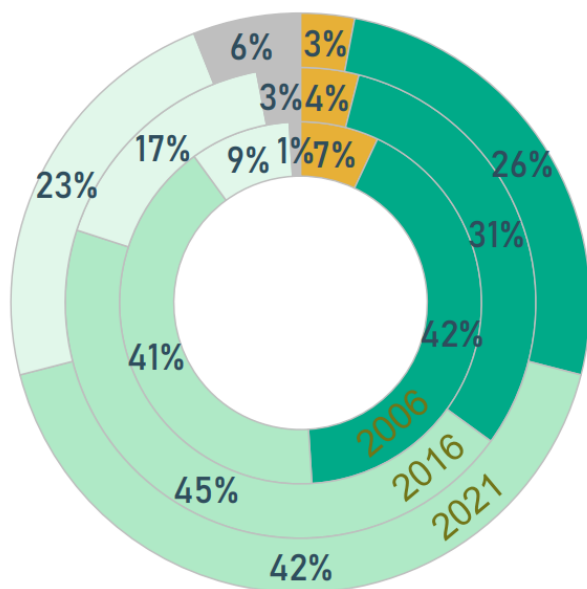
([Regeerakkoord VR 2024-2029](#), p.135)

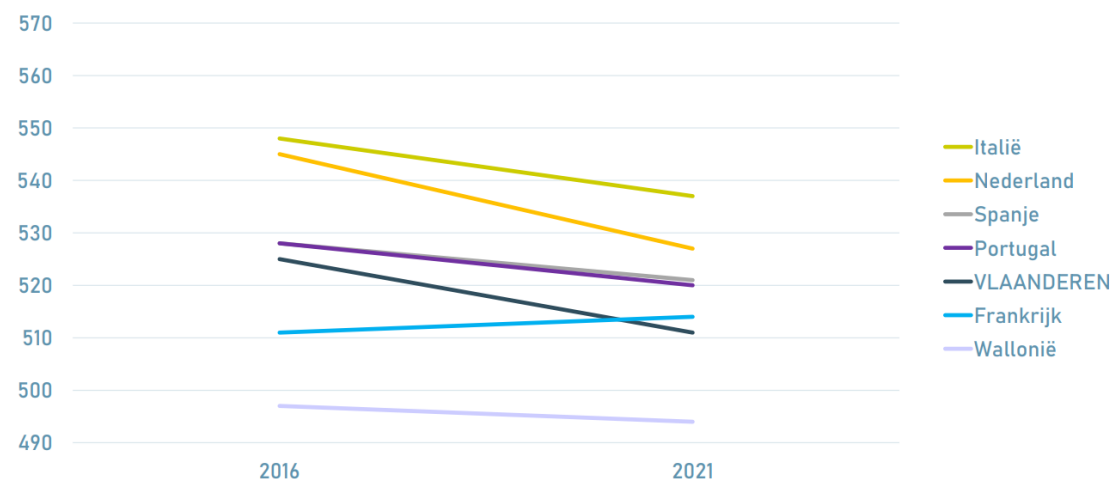
Van Praag et al, 2019

... en toch gaat het niet zo goed met de taalvaardigheid van onze leerlingen.

Trend in Vlaanderen

- Gevorderd
- Hoog
- Middelmatig
- Laag
- Bereiken het lage niveau niet

[PIRLS-2021-presentatie-resultaten.pdf](#)

Er is veel bereidheid rond taalbeleid...

- Zeker 60% van de scholen heeft een uitgewerkt taalbeleidsplan
(Onderwijsinspectie, 2015; Vanbuel et al., 2020)
- 2/3 beleidsleden vinden taalstimulering een prioriteit voor de school
(Vanbuel et al., 2020)
- Ruim 80% van de leerkrachten vindt aandacht voor taalontwikkeling in elke les belangrijk, en zegt dat ook te doen
(Vanbuel et al., 2020)

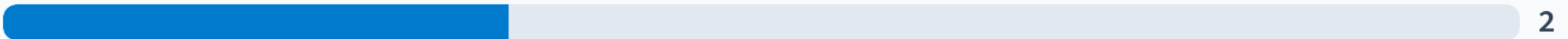
... maar veel scholen zijn zoekende

- 40% van de beleidsleden geeft aan dat andere zaken momenteel in de weg staan
- Slechts 20% van de beleidsleden vindt het duidelijk wat er van de school wordt verwacht met 'taalbeleid' en voelt zich voldoende ondersteund
- 40% van de leerkrachten geeft aan dat niet iedereen op de hoogte is van de taalstimuleringsmaatregelen (Vanbuel et al., 2020)

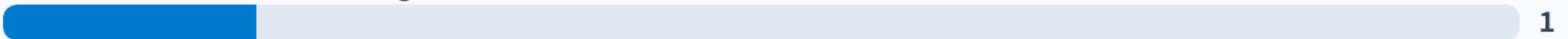
=> Slechts 1 school (op de 6) heeft een effectief taalbeleid
(Vanbuel et al., 2020)

Waar lopen jullie tegenaan bij het uitbouwen van een taalbeleid?

Acties belanden in de kast.

Niet iedereen is het eens met de gekozen acties en doelen.

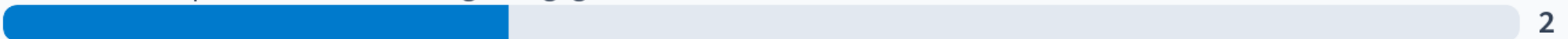
We hebben verschillende acties die niet op elkaar zijn afgestemd.

De tijd ontbreekt ons, we hebben zoveel andere prioriteiten.

Niet iedereen op school vindt het nodig of engageert zich.

We doen veel, maar we weten niet of het werkt.

Taalbeleid is

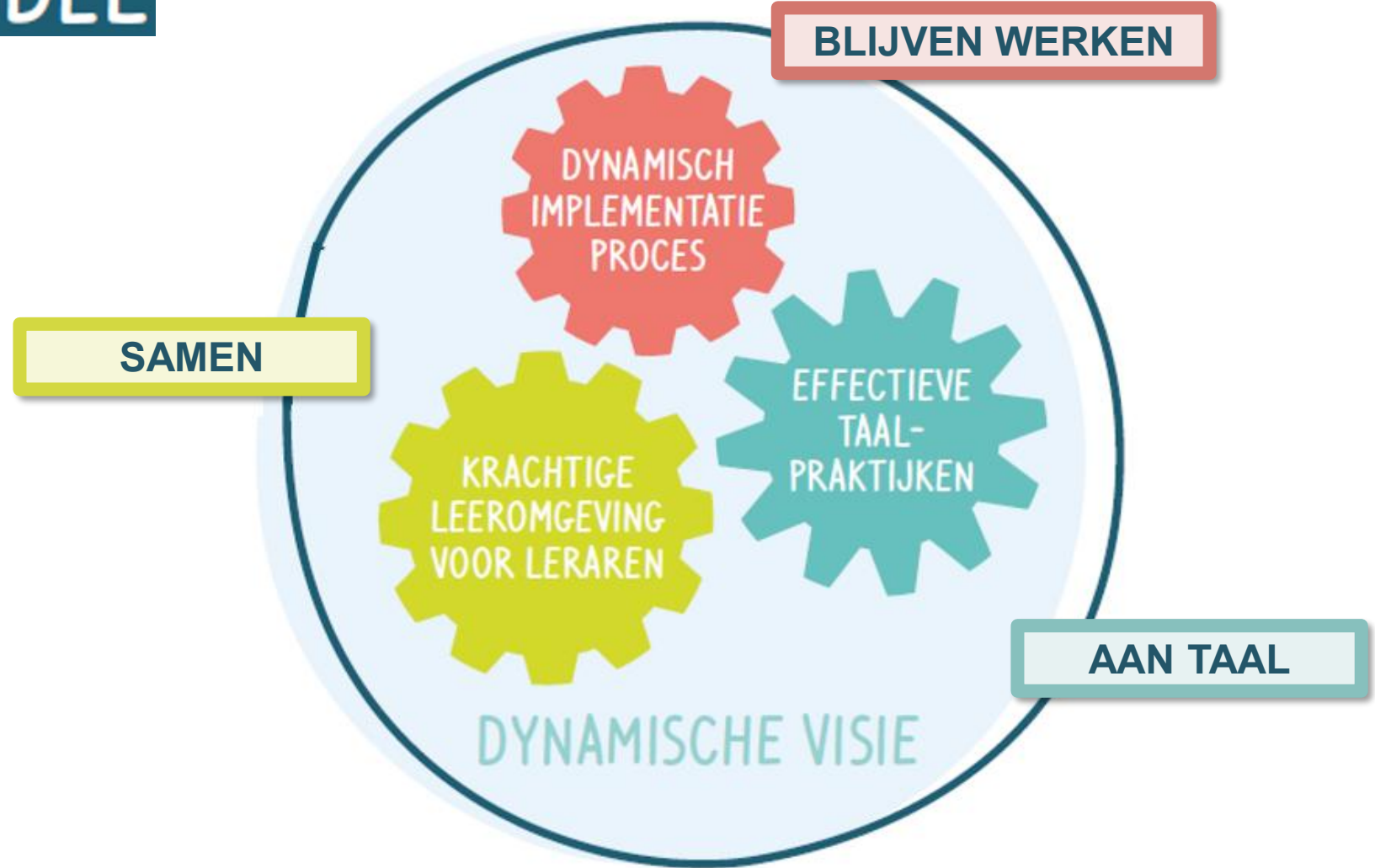
- de **structurele en strategische** poging
- van een **schoolteam**
- om de **onderwijspraktijk** aan te passen aan de taalleerbehoefte van de leerlingen
- met het oog op het bevorderen van hun **algehele ontwikkeling** en het verbeteren van hun **onderwijsresultaten**.

(Van den Branden, 2010)

TAALEBELEIDSMODEL

DOEL: ONDERWIJS EN
LEERLINGEN VERSTERKEN

WELKOM in VITAMINE T³!

PROJECTDOELEN	
Leerlingniveau:	Taal- (> Luister/Lees-)vaardigheden van leerlingen versterken.
Leerkrachtniveau:	Versterken van jullie competenties om een taalkrachtige leeromgeving te creëren voor alle kinderen en zeker ook voor de taalkwetsbare kinderen in de klasgroep. Focus (1): krachtige didactiek begrijpend luisteren en begrijpend lezen! Focus (2): jouw interactievaardigheden
Schoolniveau:	Ondersteunen in het plannen en uitvoeren van een krachtig taal (>lees)beleid op school waardoor leerkrachten bovenstaande doelen kunnen realiseren. Ondersteunen in het uitwerken van effectieve taaltrajecten voor leerlingen met extra taalnoden.

Hoe zit Vitamine T³ in elkaar? Bouwstenen

BSA

- Voortraak in TAP
- Survey
- Vlinderdag
- Kernteamoverleg

Professionalisering

- PSD lager: begrijpend lezen
- PSD kleuter: begrijpend luisteren
- Reflectietaak
- Kennisclips

Procesbegeleiding

- Kickoff: strategisch taalbeleid voeren, 3 tandwielen, 7 principes
- 3 HUB-sessies

Implementatie

- Procesbegeleiding
- Begeleiding bij implementatie via coaching, kernteamoverleg PV, PDD, ...

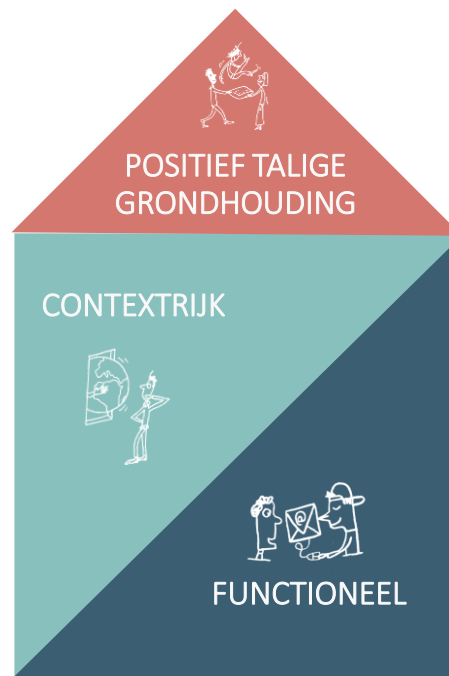
Evaluatie

- Gesprek
- Survey

TAALEBELEIDSMODEL

DOEL: ONDERWIJS EN
LEERLINGEN VERSTERKEN

Creëer een veilige én uitdagende oefencontext waarbinnen leerlingen zin én durf voor taalleren ontwikkelen, waarbinnen fouten maken kan én mag en waarbinnen leerlingen al hun hulpbronnen kunnen inzetten, zoals hun meertalig repertoire.

Bied opdrachten aan die aansluiten bij de leefwereld en interesses van de leerlingen. Activeer voorkennis en bied een voldoende rijk taalaanbod aan, dat begrijpelijk wordt door parafrasering en visuele ondersteuning.

Zorg ervoor dat je (taal)lessen leiden tot een concreet eindresultaat, dat ook niet-talig kan zijn. Laat leerlingen werken aan een voor hen relevant en interessant (talig) doel, waarbij ze een kloof moeten overbruggen.

Maak tijd en ruimte om in interactie te gaan met leerlingen. Stel veel open vragen, denkvragen en opinievragen. Lok interactie tussen leerlingen uit via werkvormen die leiden tot actief en samenwerkend leren.

Geef expliciet aandacht aan vormelijke aspecten van taal. Sta model en doe hardop denkend voor hoe leerlingen strategieën kunnen toepassen bij het uitvoeren van een (talige) opdracht.

Geef feedback op taaluitingen tijdens betekenisvolle activiteiten. Combineer feedback, feed-up en feed forward. Differentieer en zorg voor individuele én voor klassikale ondersteuning.

Maak ruimte om samen met de leerlingen te reflecteren over hun eigen taalcompetentie. Expliciteer de talige leer- en lesdoelen zodat de leerlingen zich daarvan bewust zijn tijdens de lessen.

Een kijkje in de praktijk

IN DE PRAKTIJK

HELP DE BIJEN!

Wie? Juf Yasmine en haar leerlingen van het vierde leerjaar, echte dieren-vrienden.

Wat? Lagere school 'De Fontein' gaat aan de slag rond het thema 'De wereld, die moet nog een eeuwigheid mee'. Het vierde leerjaar werkt rond bijen.

Doelen?

- Luisteren: informatie uit een filmpje halen;
- Gesprekken voeren: goede vragen formuleren, een interview afnemen;
- Taalbeschouwing: kenmerken van een wervende affiche;
- Schrijven: schrijfstrategieën inzetten om een affiche te maken;
- Lezen: een stappenplan lezen.

Op een zonnige ochtend trekken juf Yasmine en haar leerlingen van het vierde leerjaar naar de buurttuin. Al snel merken de kinderen dat het gras veel langer staat dan anders en dat er allerlei bloemen bloeien. 'Waarom wordt het gras niet gemaaid?' vraagt Milan. Juf Yasmine legt uit dat er een actie loopt: 'Maai mei niet,' een initiatief om bijen en andere bestuivers meer kansen te geven. De leerlingen zijn meteen geboid. Sila merkt op dat ze in een tv-programma had gezien dat bijen bedreigd zijn en dat dit grote gevolgen kan hebben voor ons eten. 'Maar ik weet niet meer precies waarom,' zegt ze. De juf beaamt dat en zegt dat ze later die ochtend samen met de klas nog een filmpje

zullen bekijken dat daarover gaat. Vooraf bedenken de leerlingen welke vragen ze beantwoord willen zien. Juf Yasmine noteert op het bord: *Wat is het probleem precies?, Wat zijn de gevolgen?, Welke oplossingen zijn er?* De kinderen vertellen wat ze al weten, en wat ze nog willen ontdekken. Dan bekijken ze het fragment en bespreken ze met hun buur op welke vragen ze een antwoord hebben gekregen.

De leerlingen willen zelf iets op touw zetten, maar hebben nog een aantal vragen. De juf stelt voor om Bert, een bijenexpert van Natuurpunt, uit te nodigen in de klas, die de leerlingen dan mogen interviewen. De juf herhaalt eerst enkele aandachtspunten bij de formulering van goede vragen. De leerlingen bereiden in groepjes het interview voor: wat willen ze te weten komen? Hoe formuleren ze dat? Bij groepjes die moeite hebben om goede vragen te formuleren, modelt de juf door zelf, hardop redenerend voor te doen hoe zij goede vragen bedenkt. De klas komt tot een selectie door van elk groepje een aantal vragen te kiezen.

Een week later komt de bijenexpert naar de klas. De leerlingen verdelen de taken: de spreker verwelkomen, vragen stellen, een verslag maken... De juf bewaakt het goede verloop en reflecteert tussendoor samen met de leerlingen over het proces. 'Wat weten we al?', 'Wat willen we nog weten?', 'Welke extra vragen hebben

we nu?', 'Welke woorden hebben jullie genoteerd?' Na het interview overleggen de leerlingen over de verschillende opties om met de klas actie te ondernemen. Ze kiezen ervoor om in verschillende groepjes een bijenhotel te bouwen. Ze vragen via een e-mail na bij de gemeente of ze één van de bijenhôtels in de buurttuin dicht bij de school mogen ophangen en waar dan precies, en of er nog locaties in de gemeente zijn waar een bijenhotel kan passen.

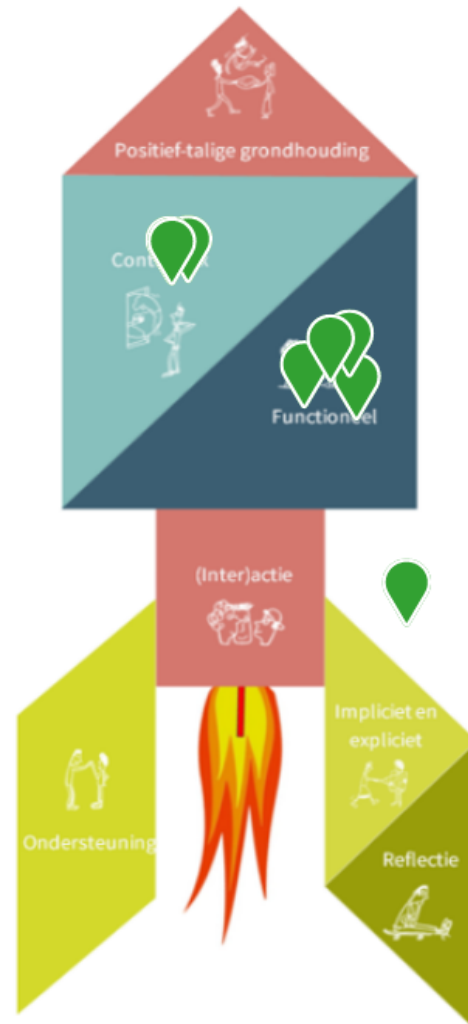
Na een positief antwoord van de gemeente bekijken de leerlingen een bouwplan van een bijenhotel, om in te schatten of het haalbaar is om zo iets zelf te maken. De leerlingen vergelijken verschillende soorten bijenhôtels, ze onderzoeken welke materialen nodig zijn om zelf een bijenhotel te maken, welk werk materiaal ze moeten gebruiken, hoe lang ze ongeveer bezig zullen zijn. De juf observeert hoe ze aan de slag gaan. Tijdens de les wiskunde zoomt juf Yasmine in op de grootte van de gaten in het bijenhotel: de diameter.

Ze doen bij alle leerlingen via flyers en affiches een oproep voor materiaal. Ze bekijken eerst een aantal voorbeel-

den, om te zien wat er zeker in zo'n tekst moet staan, en stellen op basis daarvan een kijkwijzer voor een goede flyer/affiche op. De leerlingen krijgen de keuze om in duo's aan een affiche of flyer te werken. Ze selecteren en ordenen de informatie voor hun tekst en bedenken een slogan. Dan maken ze een eerste versie, waarop andere leerlingen feedback geven aan de hand van de kijkwijzers. Hun juf grijpt de kladversies aan om in te zoomen op enkele spellingkwesties. Vervolgens maken de leerlingen de definitieve versie. De affiches worden opgehangen in en rond de school, en alle leerlingen krijgen een flyer mee naar huis.

Veel kinderen en ouders brengen materiaal mee naar de klas. De leerlingen hebben nu meer dan genoeg spullen om de bijenhôtels te maken. Ze nemen het stappenplan er opnieuw bij, om het stap voor stap uit te voeren. Juf Yasmine helpt enkele leerlingen om het stappenplan te lezen en modelt hoe ze de stappen in haar hoofd visualiseert. Op het einde van de schooldag hangen de leerlingen hun bijenhôtels op, en nemen een foto voor hun klasblog.

Welke principes herken je in deze aanpak? Kies de twee principes die voor jou het sterkst aanwezig zijn.

TAALEBELEIDSMODEL

DOEL: ONDERWIJS EN
LEERLINGEN VERSTERKEN

DYNAMISCHE VISIE

Krachtige leeromgeving voor leraren

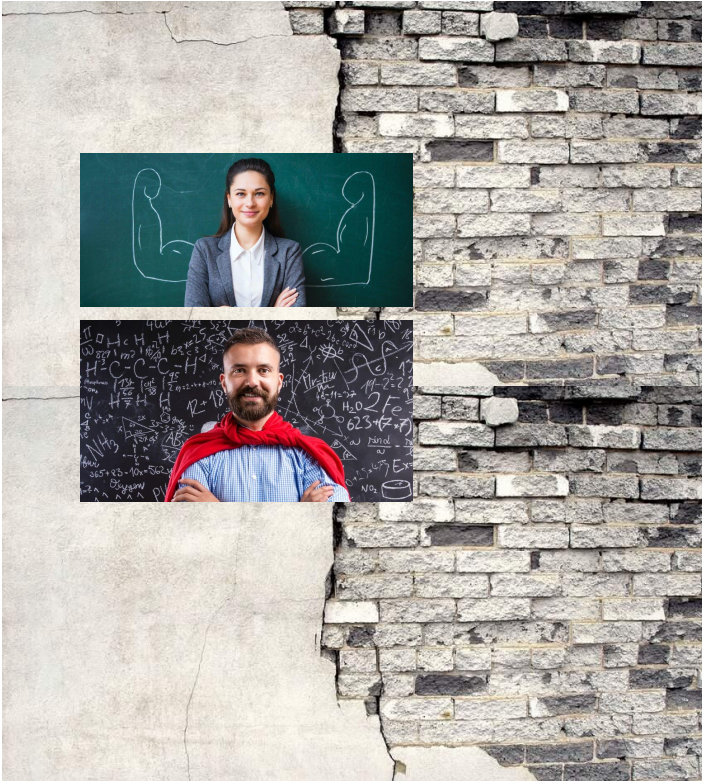
COLLECTIEF
LEREN

PARTNER-
SCHAPPEN

MATERIALEN
EN TOOLS

Tijd voor overleg op teamvergaderingen, kansen tot professionalisering, hospiteren bij elkaar, coaching en ondersteuning vanuit het kernteam, samen materialen en werkvormen uitwerken, het leerthema 'in de kijker' op school, ...

Weg met muren en uren?

Bundel krachten...

met **collega's, begeleidingsdiensten, CLB, experts...**

- voor het versterken van gezamenlijke taalpraktijken
- voor het creëren van krachtige leeromgevingen waar expertise en materialen kunnen worden uitgewisseld

met voor- en buitenschoolse **opvang**, gemeentelijke **diensten** (bib, HvhK...), **ouders ...**

- voor het ondersteunen van de taalontwikkeling van leerlingen voor, tijdens en na de school
- voor het opzetten van een krachtig professionaliseringsbeleid

Wat kunnen scholen doen?

Menu

Taalbuddy worden

Heb jij zin om als vrijwilliger te werken met kinderen met taalnoden? Heb je voeling met een kleuter- en/of lagere school? Ben je sterk in de Nederlandse taal? Ben je flexibel in de omgang? Kan je zelfstandig taken op jou nemen maar ook meedraaien in een team? Dan ben jij de taalbuddy die wij zoeken!

Wij verwachten dat je onze leerlingen met taalnoden de ondersteuning geeft die ze nodig hebben. Je doet dit in samenspraak met de klasleerkrachten en de leerlingen. Voel je het kriebelen en komen de ideeën al opborrelen, meld je dan aan als vrijwilliger via het formulier.

Een taal-wat?

Een taalbuddy ondersteunt anderstalige leerlingen in de kleuter- en/of lagere school. De taalbuddy focust op het aanleren van het Nederlands. De school bekijkt samen met jou de mogelijkheden op basis van de noden.

[Taalbuddy worden | Stad Halle](#)

[Ouders en school | Ligo](#)

CKG Sloebernest Halle

[CKG's in regio Gent en Brussel | i-mens.be](#)

TAALEBELEIDSMODEL

DOEL: ONDERWIJS EN
LEERLINGEN VERSTERKEN

Dynamisch implementatieproces

DYNAMISCH
IMPLEMENTATIE
PROCES

STEL LOGISCHE
EN HAALBARE
DOELEN

COMMUNICEER EN
ENGAGEER

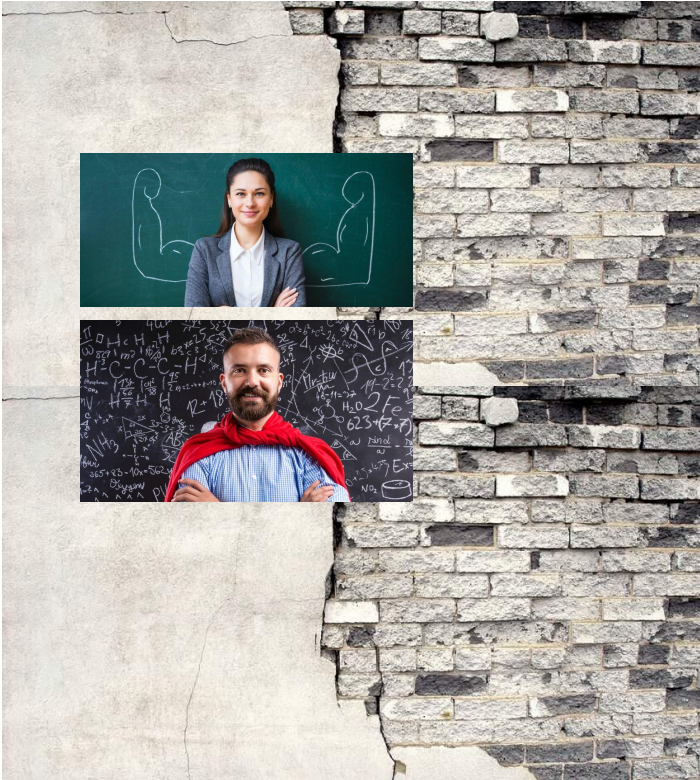
ZORG VOOR TIJD
EN MIDDELEN

VERDEEL TAKEN

MAAK KEUZES
OP MAAT VAN JE
SCHOOL

VERZAMEL
GEGEVENS EN
VOLG OP

Weg met muren en uren?

Investeer...

- 🚀 in een **sterk kernteam** dat het proces begeleidt
 - een **afspiegeling** van het team: kleuter, lager, zorg...
 - een **mix**: pioniers én 'tegen-schenen-schoppers', praktijk én beleid/mandaat

- 🚀 in **tijd en middelen**
 - taal(beleid) als **prioriteit**: zorg voor mentale ruimte voor leraren om erop te kunnen inzoomen
 - ruimte om te **experimenteren**, te **professionaliseren**, samen te leren

VITAMINE T³

taalvitamines voor alle leerlingen
in de basisschool

1. BEGINSITUATIEANALYSE: ONZE SCHOOL ALS TAALKRACHTIGE LEEROMGEVING?!

1.1 ALGEMEEN

1.1.1 Onze schoolomgeving

Kenmerken van de schoolbuurt die een impact hebben op de school: taalkenmerken, kansarmoede, diversiteit, woonbeleid, welzijnsaanbod, vrijetijdsaanbod, ...

1.1.2 Onze leerlingen

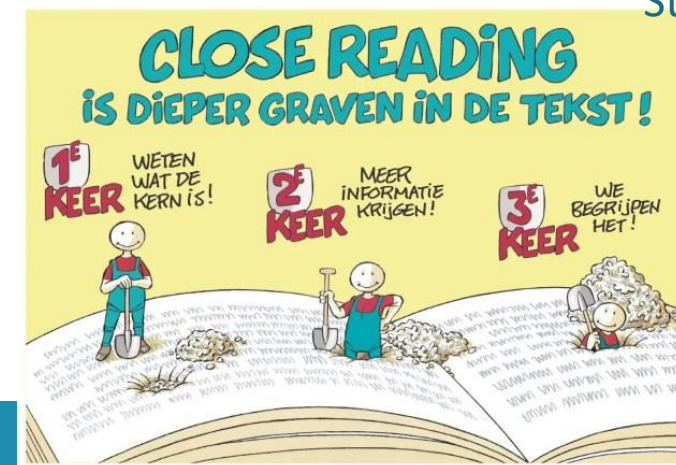
'25 – '26	Kleuter	Lager	Totaal
% dat aantikt op SES-criteria			
% met niet-Nederlandse thuistaal			
Aantal anderstalige nieuwkomers			
Aantal GAN			

1.1.3. Onze organisatie

Relevante organisatorische kenmerken en keuzes (leerlingenaantal/klasverdeling/klasgrootte/leerkrachtverdeling (co-teaching)/zorguren en huidige organisatie (taal)zorg/werking beleidsteam/AN-werking/ ...) die een impact hebben (positief of negatief) op het realiseren van taal(krachtig) onderwijs.

Startdag Vitamine t³

Close Reading - Juffrouw Femke

KU LEUVEN

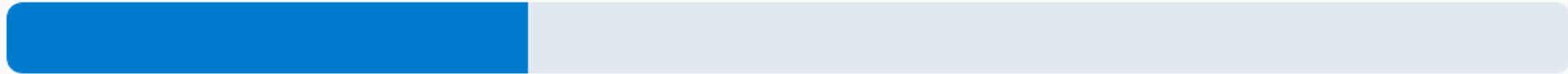

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

Op welk tandwiel zou je school nog meer moeten inzetten om jullie taalbeleid te versterken?

33%

17%

50%

Het CTO biedt professionele ondersteuning aan al wie wil werken aan kwaliteitsvol taalonderwijs en taalbeleid.

- individugericht aanbod (open aanbod)
- teamgericht aanbod (workshop of traject in jouw school)

<https://www.arts.kuleuven.be/cto/professionalisering>

KU LEUVEN

CTO

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

**Leer
punt**

VITAMINE T³: TAALTRAJECTEN IN DE PRAKTIJK – WAT EN HOE?

Netwerkevent Leerpunt

elea.boudart@kuleuven.be | cteno.be

